

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3\(113\)-34-39](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3(113)-34-39)

УДК 373.5.016:7:17.022.1

Олена Василівна Гайдамака,

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту загальної середньої освіти в Новій українській школі ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ, Україна, Lgaidamaka@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2921-0103>

ЦІННІСНА СКЛАДОВА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: АКЦЕНТИ УВАГИ ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Стаття зосереджує увагу вчителів мистецтва на важливих акцентах у викладанні предмета в 7 класі, які розкривають його потенціал у формуванні цінностей учнів. Наведено приклади реалізації виховного потенціалу мистецтва на матеріалах авторського підручника для закладів загальної середньої освіти «Мистецтво. 7 клас» (авт. Олена Гайдамака, Наталія Лемешева). Представлено методичні рекомендації щодо роботи з підручником на уроках, які спрямовують вчителів на формування ціннісних орієнтирів підлітків, необхідних кожній людині і сучасному українцю-патріоту.

Ключові слова: цінності, формування цінностей, мистецтво, уроки мистецтва, заклад загальної середньої освіти, підлітки, Нова українська школа.

У вирії постійної турбулентності в житті, вчителям іноді здається, що вони втрачають важливі сенси, переконання, відчуття потрібності й важливості того, що вони роблять. Мабуть, ще більш вразливі в наш час діти, зокрема, учні-підлітки. Адже протиріччя й емоційні «гойдалки», притаманні учням-підліткам (від відчуття дорослості й прагнення до незалежності до вразливості й потреби у підтримці, від бунтарства проти обмежень до бажання відчувати стабільність, від захоплення кумирами до потреби самовираження та усвідомлення власних можливостей), нашаровуються на загальну атмосферу часу. Виникає ряд гострих запитань: що з цим робити та як працювати з такою складною віковою категорією дітей, щоб навчати того, що закладено у програмах? Переконані: якщо виникли такі запитання

– час замислитися і починати змінювати себе, здійснювати власне перезавантаження. Адже, зосередившись на знаннєвій парадигмі в освіті, вчителі можуть втратити ті важливі виховні пріоритети, які у шкільному віці можна ефективно використати для формування підростаючої особистості і які важко буде надолужити в дорослому віці. Це стосується усіх навчальних дисциплін, що вивчаються у закладах загальної середньої освіти. Недаремно концепцією «Нова українська школа» зацентовано на вихованні цінностей як невід'ємної складової будь-якої компетентності. Саме система сформованих цінностей визначає людину як особистість. І цьому аспекту потрібно приділяти не меншу (а можливо, й більшу) увагу, ніж накопиченню знань і певних умінь. А мистецтво, як відомо, має величезний виховний ціннісний потенціал, який,

на жаль, нині тільки декларується, а на практиці про нього часто забувають, захопившись глобальним інформаційним потоком, цифровими технологіями, ШІ тощо.

Проблемами навчання мистецтва в закладах загальної середньої освіти опікувалися Л. Аристова [1], О. Гумінська [4], О. Лобова, Л. Масол [9], Н. Миропольська [5; 6], О. Калініченко, О. Комаровська [5–8] та ін., які розглядали питання методики мистецької освіти й виховання, упровадження в освітній процес інноваційних художньо-педагогічних технологій навчання, аспекти теорії інтеграції, яка є методологічним і дидактичним фундаментом викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в закладах загальної середньої освіти. Багато науково-методичних статей у цьому напрямі надруковано у виданні «Мистецтво та освіта» (В. Власова, В. Кондратова, Н. Кузьменко, О. Моторна, Н. Новикова, О. Сердюк, Я. Холевінська [10], Т. Шлеєнкова та ін.).

Однак в останні роки об'єктивні обставини (карантинні обмеження, воєнна агресія російської федерації проти України), з одного боку, спонукають учителів мистецтва швидкими темпами освоювати нові педагогічні інструменти, зокрема, дистанційного та змішаного навчання, з іншого – призводять до певного зменшення акцентів на ціннісній складовій у мистецькій освіті. Виховання художніх цінностей є предметом дослідження авторських колективів [5; 6].

Тож **мета статті** – зацентувати увагу вчителя мистецтва на можливостях уроків у вихованні цінностей в учнів-семикласників на прикладі матеріалів власного авторського підручника з мистецтва для 7 класу, надати методичні поради вчителів щодо роботи з учнями цієї вікової категорії.

Упродовж останніх десятиліть у нашій країні розроблено наукові та методичні напрацювання з навчання мистецтва в закладах загальної середньої освіти. На їх основі та власного багаторічного досвіду вважаємо за доцільне внести певні акценти щодо підвищення мотивації і зацікавлення підлітків уроками мистецтва, формування в них усвідомлення можливо-

стей використання здобутого на уроках мистецького досвіду в повсякденному житті, набуття важливого соціального досвіду тощо. Саме про це ми наголошуємо у своїх виданнях – модельній навчальній програмі, підручнику [2], посібнику [3] тощо.

Зокрема, у модельній навчальній програмі інтегрованого курсу «Мистецтво. 7–9 класи» (авт. Олена Гайдамака, Наталія Лемешева) закладено основи нашого авторського бачення навчання мистецтва в 7–9 класах. Завдяки лаконічному викладу і високому рівню узагальнення вона надає широкі можливості проєктування освітнього процесу. Водночас, реалізацію і конкретизацію нашої програми щонайперше розкрито у відповідному навчально-методичному забезпеченні. Тому, використовуючи приклади з підручника 7 класу [2], спробуємо показати особливості нашого бачення навчання мистецтва підлітків і донесення до них цінностей мистецтва.

Важливо зацікавити підлітків уроками мистецтва. Адже у будь-якій справі ефективність буде низькою за відсутності зацікавлення й мотивації. Відкриваючи наш підручник [2], учень (учениця) щонайперше зверне увагу на яскраві ілюстрації великого розміру, актуальні практичні завдання і музичні твори, які можуть зацікавити, а можливо, й захопити підлітків. А невеликі, за обсягом тексти – принести задоволення. Оскільки учні цього віку з їх кліповим мисленням не сприймають великі тексти. Тому лаконічність текстового

матеріалу, де закладено головне для засвоєння учнями, – це скоріше перевага, ніж недолік. Для прикладу наведемо розгортки підручника, що візуально демонструють його структуру. Розгортка музичної складової виділена рожевим кольором і символом – музичним інструментом (*іл. 1*) [2, с. 4–5]; розгортка образотворчої складової виділена блакитним кольором і відповідним символом (*іл. 2*) [2, с. 10–11].

Нагадаємо, що підручник для 7 класу (як і підручники для 5 і 6 класів нашого авторського колективу) побудовано розгортками, відповідно до доміантних видів мистецтва інтегрованого курсу. Розгортки чергуються: музична складова, образотворча складова, об'єднані спільною світоглядною темою. Кожна розгортка організована за провідними напрямками діяльності на уроці: пізнання мистецтва (сторінка зліва) і художньо-практична діяльність учнів (сторінка справа).

На кожному уроці учні-підлітки отримують новий досвід – мистецький, здобуваючи знання і вміння в галузі мистецтва, і головне – соціальний: вони стають більш обізнаними, вчать висловлювати свої думки, пропонувати ідеї, відстоювати власні позиції, прислухатися до думок інших, співпрацювати в команді тощо.

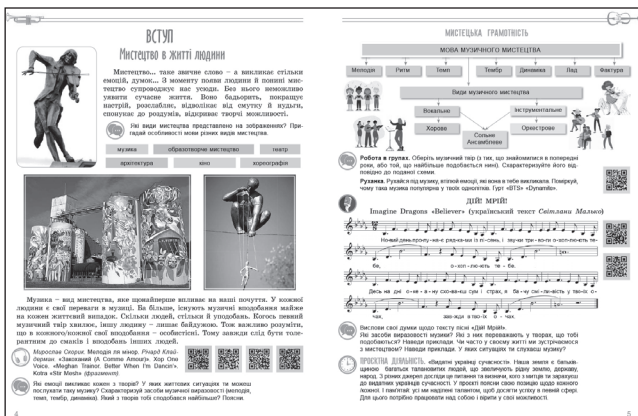
А ще важливо, що за допомогою мистецтва можна дати дітям розуміння того, що є важливим для кожної людини, незалежно від того, де вона живе: уявлення про загальнолюдські цінності, про які семикласники вже

активно задумуються. І можливо, саме уроки мистецтва допоможуть їм у дечому розібратися, сформувані певні особистісні переконання.

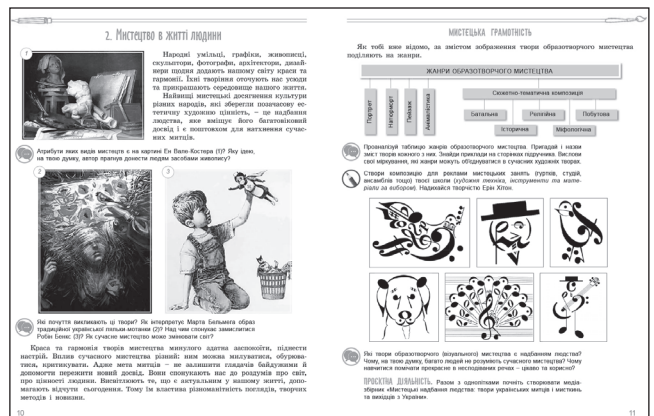
Саме тому наскрізною лінією нашої програми і підручника для 7 класу проходить ідея цінностей. На цьому зацентровано в першому розділі «Мистецтво про людину», де провідною виступає ідея ознайомлення учнів із загальнолюдськими цінностями, про які вони можуть дізнатися із творів мистецтва – українського і світового.

Зокрема, в контексті теми «Мистецтво – яскравий образ України» учням пропонується не просто вчергове долучитися до українського мистецтва, а зробити акцент: ЯКІ МИ – УКРАЇНЦІ. Адже в українському мистецтві закладено код нашого народу. У ньому – і патріотизм, і бойовий незламний дух, і шана до родини, традицій, і ліричне кохання, і гострий гумор, і любов до краси, і прагнення до поєднання корисного і красивого. Сподіваємось, учні почнуть міркувати, усвідомлювати себе українцем/українкою, невід'ємною частиною української нації. Наводимо приклади розгорток підручника, що висвітлюють тему «Мистецтво – яскравий образ України»: ліва сторінка – пізнання, аналіз творів мистецтва; права – завдання з художньо-практичної діяльності (*іл. 3, 4*) [2, с. 12–13, 18–19].

У наступній темі «В мистецтві – цінності людини» поглиблюється реалізація ідеї: учнівство дізнається, що для Людини (в різних країнах) мають бути важливі й цінні такі почуття, як кохан-

Іл. 1. Розгортка підручника з музичною складовою

Іл. 2. Розгортка підручника з образотворчою складовою

Іл. 3. Приклад розгортки підручника (тема «Мистецтво – яскравий образ України», музична складова)

ня, любов до батьківщини, прагнення до духовної досконалості, гармонії з навколишнім світом. І про це ми можемо дізнатися завдяки мистецтву, пізнаючи його, обговорюючи питання, підняті у творах.

При цьому мистецький контент подано таким чином, що учні здійснюють певну мистецьку мандрівку – спочатку країнами Європи, а потім до Індії і Далекого Сходу. І це не вивчення мистецтва різних регіонів світу, а можливість усвідомити себе Людиною світу, зрозуміти, що в різних куточках Землі люди мають спільні прагнення й цінності, які нас об'єднують.

На Іл. 5–6 подано приклади розгортки підручника з матеріалами до теми «В мистецтві – цінності людини»: контент (тексти, ілюстрації, завдання і запитання) спрямовано на розкриття

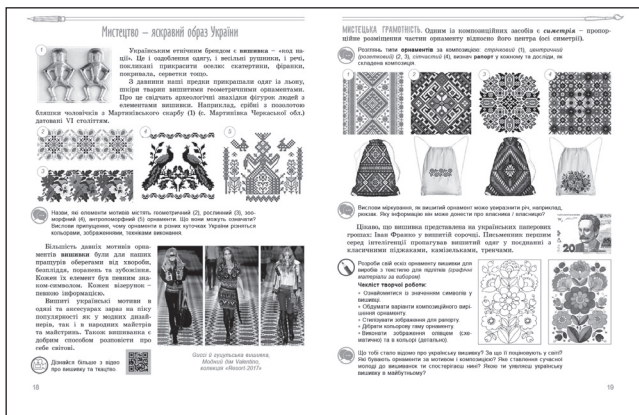
спільної для різних видів мистецтва світоглядної теми [2, с. 36–39].

Водночас, людині притаманні не тільки висока духовність, а й повсякденні життєві потреби. Тому в другому розділі «Мистецтво для людини» акцент зроблено саме на це – яке місце мистецтво посідає в житті людини і як воно впливає на її життя – наскільки цінне воно для кожного. Адже підлітки 7 класу слухають багато сучасної музики, переглядають різноманітний відеоконтент, грають у відеоігри, люблять гарно вдягатися, користуватися красивими речами, перебувати у стильному середовищі. А це вони міркують про майбутнє, зокрема – про майбутню професію. І на уроках мистецтва можливо розширити їхнє розуміння важливості займатися мистецтвом діяльністю, адже величезна кількість

сучасних творчих професій необхідні в креативних і культурних індустріях, які зараз активно розвиваються. І це також цінності, важливі для багатьох сучасних людей. Про це потрібно говорити з підлітками, формувати їхню систему цінностей.

У контексті розкриття теми другого розділу знайомимо учнівство з особливостями сучасної музики, яка оточує підлітків повсякденно, звертаємо їхню увагу на важливі меседжі, які вона може нести, спонукаємо замислитися над питаннями, що вона піднімає.

Учнів знайомлять з різними видами дизайну, а ми їх спонукаємо до розуміння, що кожен з них може випробувати себе в ролі дизайнера – поки що непрофесійно, але здатен зробити красивішим і зручнішим своє повсякдення (тема «Мистецькі практики сьогодні»

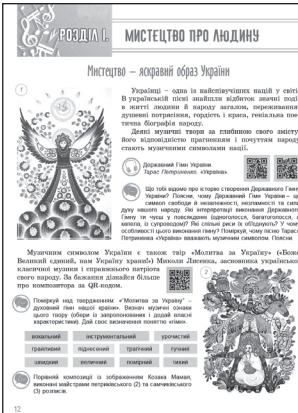
Іл. 4. Приклад розгортки підручника (тема «Мистецтво – яскравий образ України», образотворча складова)

Іл. 5. Приклад розгортки підручника (тема «В мистецтві – цінності людини», музична складова)

Іл. 6. Приклад розгортки підручника (тема «В мистецтві – цінності людини», образотворча складова)

Іл. 7. Приклад розгортки підручника (тема «Мистецькі практики сьогодення», музична складова)

ня). І, звичайно, важливо робити акценти, що знання і уміння, отримані на уроках – це їхня обізнаність, яка може допомогти їм у середовищі однолітків на дозвіллі або в облаштуванні власного середовища, наприклад вдома. І на цьому потрібно акцентувати увагу, щоб формувалося розуміння невіддільності навчання і життя. Приклади розгортки підручника, що допомагають учням в опануванні теми «Мистецькі практики сьогодення» і містять практико-орієнтовані завдання, націлені на формування розуміння невіддільності навчання і життя – див. на іл. 7–8 [2, с. 78–79, 88–89].

Звичайно, неможливо оминути активний розвиток цифрового середовища, яке учні швидко опановують (тема «Нові території мистецтва») і його впливів на мистецтво та життя дитини.

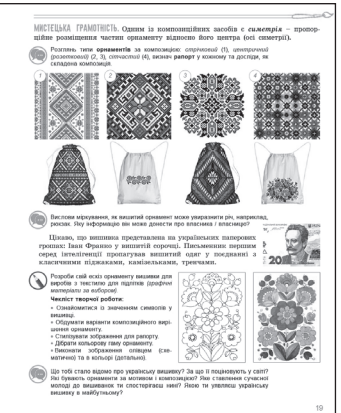
І це також сучасна цінність, яка цікава і важлива у житті підлітка, тому необхідно не оминути її, а якісно і конструктивно використовувати на уроках, пояснювати її переваги, звертати увагу на певні ризики й обмеження.

Приклади розгортки підручника до теми «Нові території мистецтва»: реалізація можливостей цифрових технологій на уроках мистецтва – див. на іл. 9–10 [2, с. 120–123].

Потрібно регулярно звертати увагу учнівства на важливість пізнання людини, адже дитина дорослішає, намагається розібратися у багатьох життєвих смислах, і ми завдяки мистецтву допомагаємо їй у цьому. Водночас, приділяючи велику увагу вихованню цінностей в учнів, ми свідомі того, що мистецтво – це навчальний предмет, а тому маємо навчати їх – здобувати мистецький досвід.

Іл. 9. Приклад розгортки підручника (тема «Нові території мистецтва», музична складова)

Іл. 8. Приклад розгортки підручника (тема «Мистецькі практики сьогодення», образотворча складова)

У процесі розкриття кожної теми здобувачі освіти отримують нові знання. Переконавшись, що будь-яке нове знання має здобуватися в діяльності на основі вже здобутого і зрозумілого дітям досвіду. Тому впродовж усього року розширюємо і поглиблюємо розуміння учнями особливостей мови і специфіки жанрів музичного мистецтва, а також жанрових груп українського музичного фольклору (базові знання 5-го та 6-го класів) вже на новому матеріалі.

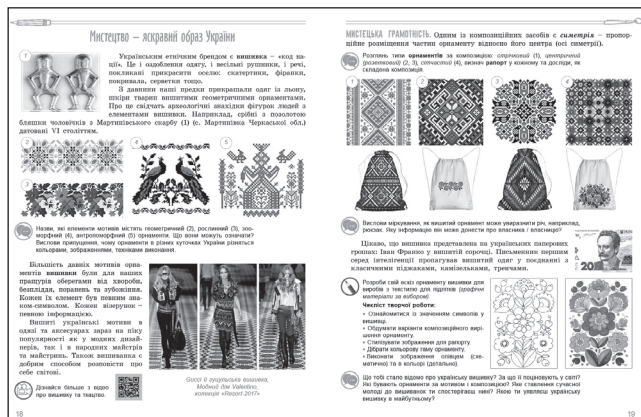
Новим акцентом у музичній складовій першого розділу вводиться поняття аранжування – це різні переклади, перетворення оригінальних творів народної і професійної музики з метою їх популяризації, поширення. Важливо дати учням розуміння, що ці перетворення здійснюються з метою залучення більшої кількості слухачів з різними

Іл. 10. Приклад розгортки підручника (тема «Нові території мистецтва», образотворча складова)

Іл. 11. Приклад розгортки підручника (рубрика «Перевір себе»)

Іл. 12. Приклад розгортки підручника (рубрика «Перевір себе»)

мистецькими смаками і уподобаннями, а від того – збільшення поціновувачів народної і академічної музики.

У другому розділі подається загальний огляд креативних та культурних індустрій. Адже нині завдяки їх активному розвитку талановиті люди мають змогу реалізуватися, отримати творчу професію. Опановуючи матеріал розділу, учні системно знайомляться з різними професіями і напрямками діяльності, залученими до культурних індустрій. Водночас дізнаються про особливості джазу, попмузики та рок-опери, пригадують види і жанри кінематографу (роблячи акцент на жанрах документалістики); про можливості розвитку музичного мистецтва завдяки технологіям.

Щодо знаннєвих акцентів в образотворчій складовій учні розширюють і поглиблюють розуміння особливостей мови і жанрів візуальних мистецтва, а також видів декоративно-ужиткового мистецтва вже на новому матеріалі, з увагою на сучасному втіленні й інтерпретації ідей народних майстрів сучасними митцями.

Також у 7 класі учні знайомляться з мовою і видами архітектури та дизайну. І знову звертаємо увагу: нові знання – це, по суті, узагальнення і систематизація досвіду кожної дитини. Адже вона живе у середовищі, де є архітектура, користується продукцією, створеною дизайнерами. Ну і, звичайно, – медіапростір, в який підлітки потрапляють майже щодня. Тобто опанування нових знань і власний життєвий досвід мають бути нерозривні.

Набуття учнями мистецьких умінь і досвіду творити має стати системним процесом, тому запропоновано такі види практичних завдань, які удосконалюють уміння учнівства в галузі образотворення, набуті у 5-х та 6-х класах, а також надано широкі можливості для реалізації творчих ідей, прояву креативності. Це потрібно не тільки для того, щоб дитина на уроці отримала оцінку, а щоб вона розуміла, що за бажання може використати ці уміння в іншій діяльності чи на дозвіллі.

Хочемо торкнутись ще одного важливого питання. Слухаючи музику, переглядаючи кінофільми або перебуваючи в певному середовищі, дитина не завжди аналізує, як це впливає на неї – заспокоює, дарує задоволення, дратує чи збуджує. На уроках під час обговорення творів мистецтва чи виконання завдання доцільно звертати на це увагу. На додачу ми пропонуємо застосовувати емоційні паузи, при цьому обирати той емоційний настрій, якого потребує дитина. Тобто під час уроків доцільно системно і послідовно спрямовувати увагу учнів на те, що мистецтво здатне змінити настрій, вплинути в цілому на емоційний стан. Мистецька діяльність може бути в нагоді на дозвіллі – і особистісному, і колективному (це про творчі проекти, флешмоби тощо). Крім того, розуміючи величезний спектр професій, складовою яких є творча діяльність, дитина може поступово почати планувати своє майбутнє і розширювати власний досвід в обраному напрямку (це вже про профорієнтацію).

Зазначимо, що оцінювання результатів навчання (здобутків учнів у галузі мистецтва) доцільно спрямовувати за двома групами критеріїв: 1) пізнання та аналіз, інтерпретація творів мистецтва; 2) практична мистецька діяльність; 3) емоційне ставлення до мистецтва. У цьому контексті важливо звертати увагу не тільки на можливості підлітка відтворювати інформацію чи виконувати певне завдання, а й здатність користуватися нею: застосовувати в інших ситуаціях, проявляти критичне мислення, креативність і нестандартність рішень, уміти виявляти ставлення, оцінні судження, пояснювати їх тощо. Цьому сприятимуть запропоновані в підручнику та навчальному посібнику завдання, запитання, які можуть бути орієнтиром для вчителя і його педагогічної творчості. На іл. 11–12 наведено приклади розгортки підручника із завданнями для узагальнення набутого досвіду «Перевір себе»: кольоровими плашками виділено групи результатів оцінювання [2, с. 60–61, 126–127].

Висновки. Отже окреслимо, що уроки мистецтва (завдяки творам мистецтва і власній художньо-творчій діяльності) для учнів-підлітків можуть стати живильним джерелом, де вони:

- відчуватимуть захоплення, зацікавлення й радість від творів мистецтва і власної творчості;
- отримають досвід – не тільки мистецький, а й соціальний: здобуваючи знання і вміння в галузі мистецтва, ставатимуть більш обізнаними, впевненими, вчитимуться співпрацювати одне

з одним; спілкуватися, обговорюючи різні життєві ситуації, важливі цінності, що перегукуються з утіленими у творах мистецтва, виявляти ставлення тощо;

- можуть випробувати свої сили в різних мистецьких практиках, що важливо для усвідомлення власних уподобань і можливостей; проявити свою індивідуальність, ініціативу, що є хорошими передумовами формування різних лідерських якостей.

Ну а ще – і це дуже вагоме: завдяки творчості, спілкуванню з мистецтвом підлітки можуть знайти особистісно важливе і цінне. Те, що може допомогти подолати самотність, нудьгу, сум або змінити емоційний стан – адже мистецтво може стати ефективним інструментом самозарадності – спроможності дати собі раду.

Придільлення уваги окресленим пріоритетам, ми переконані, призведе до розуміння учнями ролі й цінності мистецтва в житті кожної людини, усвідомлення можливостей використовувати його засоби у повсякденні. Це не про високий рівень виконання того чи того завдання, а про виховання потреби якісного «спілкування» з мистецтвом, що, на нашу думку, набагато важливіше.

Перспективою подальших розвідок є розробка навчально-методичного забезпечення для 8 класу закладів загальної середньої освіти

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання : навч.- метод. посібник. Миколаїв : Іліон, 2018. 404 с.
2. Гайдамака О. Мистецтво : підруч. інтегр. курсу для 7-го кл. закл. заг. серед. освіти / Олена Гайдамака, Наталія Лемешева. Київ : Генеза, 2024. 144 с. : іл.
3. Гайдамака О. Мистецтво. Альбом з мистецтва : навч. посібник інтегрованого курсу для 7-го класу закладів загальної середньої освіти / Олена Гайдамака, Наталія Лемешева. Київ : Генеза, 2024. 64 с. : іл.
4. Гумінська О. Теоретико-методичні підходи організації музичного навчання на уроках мистецтва. *Мистецтво та освіта*. № 1(111), 2024. С. 13–18. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-1\(111\)-13-18](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-1(111)-13-18)
5. Комаровська О. А., Миропольська Н. Є., Ничкало С. А., Руденко І. В. Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти: метод. посіб. / за ред. О. А. Комаровської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 179 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729035>
6. Комаровська О. А., Миропольська Н. Є., Ничкало С. А., Руденко І. В. Методика виховання художніх цінностей сучасних учнів на уроках мистецького циклу : метод. рекомендації / за ред. О. А. Комаровської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 124 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729037>

7. Комаровська О. А. Мобільність вчителя мистецтва у викликах часу: «Вчитель року – 2022». *Мистецтво та освіта*. № 1(107), 2023. С. 16–21. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-16-21](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-16-21)

8. Комаровська О. А. Педагогіка мистецтва в контексті цивілізаційних змін: до проблеми підготовки вчителя URL: <https://bit.ly/3AJw1r3>

9. Масол Л. М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3–4 класах на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посібник. Київ : Генеза, 2020. 16 с. : іл.

10. Холевінська Я. І. Слухання музики: методичні аспекти роботи викладача музики. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 3(109). С. 21–27. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3\(109\)-21-27](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3(109)-21-27)

References

1. Arystova, L. (2018). *Metodyka muzychnoho navchannia ta vykhovannia* [Methodology of musical education and training]. Mykolaiv: Iliion.
2. Haidamaka, O., & Liemesheva, N. (2024). *Mystetstvo: pidruchnyk intehrovanooho kursu dlia 7-ho klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Art: A textbook of the integrated course for the 7th grade. of institutions of general secondary education]. Kyiv: Heneza.
3. Haidamaka, O., & Liemesheva, N. (2024). *Mystetstvo. Albom z mystetstva: navchalnyi posibnyk intehrovanooho kursu dlia 7-ho klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Art album: A study guide of the integrated course for the 7th grade of institutions of general secondary education]. Kyiv: Heneza.
4. Huminska, O. (2024). *Teoretyko-metodychni pidkhody orhanizatsii muzychnoho navchannia na urokakh mystetstv* [Theoretical and methodological approaches to organizing music education in art lessons]. *Mystetstvo ta Osvita* [Art and Education], 1(111), 13-18. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-1\(111\)-13-18](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-1(111)-13-18)
5. Komarovska, O. A., Myropolska, N. Ye., Nychkalo, S. A., & Rudenko, I. V. (2021). *Vykhovannia khudozhnikh tsinnosti uchniv v osvittomomu seredovyshchi zakladu zahalnoi serednoi osvity* [Education of students' artistic values in the educational environment of a general secondary education institution]. *Kropyvnytskyi: Imeks-LTD*. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729035>
6. Komarovska, O. A., Myropolska, N. Ye., Nychkalo, S. A., & Rudenko, I. V. (2021). *Metodyka vykhovannia khudozhnikh tsinnosti suchasnykh uchniv na urokakh mystetskoho tsyklus* [Methodology of education of artistic values of modern students in the lessons of the art cycle]. *Kropyvnytskyi: Imeks-LTD*. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729037>
7. Komarovska, O. A. (2023). *Mobilnist vchytelia mystetstva u vyklykakh chasu: «Vchytel roku-2022»* [Art teacher's mobility in the challenges of time: "Teacher of the Year-2022"]. *Mystetstvo ta Osvita* [Art and Education], 1(107), 16-21. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-16-21](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-16-21)
8. Komarovska, O. A. (2016). *Pedahohika mystetstva v konteksti tsyvilizatsiinykh zmin: do problemy pidhotovky vchytelia* [Art pedagogy in the context of civilizational changes: To the problem of teacher training]. Retrieved from <https://bit.ly/3T7VUr5>
9. Masol, L. M. (2020). *Nova ukrainska shkola: metodyka navchannia intehrovanooho kursu «Mystetstvo» u 3-4 klasakh na zasadakh kompetentnisnogo pidkhodu* [New Ukrainian School: Teaching methodology of the integrated course "Art" in 3-4 grades based on the competence approach]. Kyiv: Heneza.

10. Kholevinska, Ya. I. (2023). *Slukhannia muzyky: metodychni aspekty roboty vykladacha muzyky* [Listening to music: Methodological aspects of a music teacher's work]. *Mystetstvo ta Osvita* [Art and Education], 3(109), 21-27. Retrieved from: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3\(109\)-21-27](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3(109)-21-27)

Olena Vasylyvna Haidamaka, PhD, Senior Researcher, Head of the Department of Scientific and Educational-Methodological Support for the Content of General Secondary Education in the New Ukrainian School at the State Scientific Institution "Institute of Educational Content Modernization", Kyiv, Ukraine. Lgaidamaka@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2921-0103>.

The value component of arts education: Key focus areas for the art teacher.

The article highlights key focus areas for art teachers when teaching 7th-grade students, emphasizing the potential of art in shaping their values. It stresses that, given teenagers' developmental characteristics during their active maturation, there is a growing need to understand humanity and universal values, as well as to explore themselves and their capabilities—areas in which art can play a significant role.

The article articulates that art lessons, in addition to their purely educational objectives, should aim to foster in students an understanding of the role and value of art in every individual's life. This includes recognizing the potential of using art as a means of personal enrichment and satisfaction, as an effective "tool" for self-recharge to influence one's emotional state, for gaining artistic and social experience, for testing one's abilities in various artistic practices, and for understanding one's preferences and capabilities.

The necessity of implementing the principle of child-centeredness in education and realizing competence-based and activity-oriented approaches is emphasized. These approaches help cultivate a value-based attitude toward knowledge, teach students to adapt, and encourage them to seek ways to make decisions in various situations. It is emphasized that art education should extend beyond the classroom, and the artistic experience gained should be applied in different life situations.

The article outlines that, to comprehensively realize the objectives of art lessons based on the principles of the "New Ukrainian School" concept, it is crucial to use diverse educational and methodological resources, such as textbooks, educational and methodological guides, and high-quality audio and video content. Examples of the implementation of these focus areas in the context of value formation among 7th-grade students are provided, using the author's textbook "Art. 7th Grade" (authored by Olena Haidamaka and Nataliia Liemesheva) for institutions of general secondary education. Methodological recommendations for art teachers on how to work with the textbook and its various materials in 7th-grade art lessons are also presented.

The article concludes that in the process of systematically and consistently mastering the fundamentals of art – acquiring artistic skills and knowledge – teachers should emphasize the development of the emotional-value sphere and the formation of value orientations that are essential for every modern person and contemporary Ukrainian patriot.

Keywords: values, value formation, art, art lessons, general secondary education institution, adolescents, New Ukrainian School.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2024 р.